

Jakobovits Miklós képei Budapesten

Örmény származású magyar festő Erdélyből

A hatvanas évek második felében annyira felerősödött a nacionalizmus Romániában, hogy végleg be akarták zárni a – Petőfi által is lerajzolt, Arany János által többször megénekelte – Csonkatoronyban berendezett irodalmi emlékmúzeumot. Akkoriban a nagyszalontai intézmény igazgatója voltam, *Jakobovits* Miklós pedig Nagyváradon annak a Körösvidéki Múzeumnak volt a főmunkatársa, amelyhez szakmai téren és megyei szinten ez a járási kultúrközpont tartozott.

Egymást érték a helyszíni kiszállások a felettes szervezetek részéről, amikor az egyik ilyen tanácskozás alkalmával az egyébként intelligens, de tudását káros politikai törekvések szolgálatába állított művelődési főkorifeus, „Enghel elvtárs” – észérvek hiányában - ingerülten kifakadt. Nem értem – mondta – a görcsös ragaszkodást ehhez a magyar múzeumhoz, elvégre *Spoiala* román, *Jakobovits* örmény, *Fux* Pál zsidó, *Wagner* meg sváb származású...

(A multinacionális országban épp ez a soknemzeti szolidaritás tette elviselhetővé az állampolitika szintjére emelt sovinizmust. Mellesleg *Vasile Spoiala*, a fiatal író „civilben” *Ős* Enikő magyar színésznő férje volt, akit akkoriban a bukaresti filmstúdió is szívesen foglalkoztatott.) Magunk között utólag, nem kis elégtételünkre szolgált azon élcélődni, hogy neve után ítélve „tovarasul Enghel” sem büszkélkedhet dák-római felmenőkkel. A diktatúra esztelensége akkoriban már olyan méreteket öltött, hogy csak humorral lehetett valahogy kibírni. Végül olyan kompromisszum született, hogy az addigi kétnyelvű feliratok helyett kizárólag román lesz a magyarázó szöveg. Szerencsére Arany eredeti kézíratait nem lehetett utólag sem románosítani.

Az értelmiség egy része viszont kénytelen-kelletlen szétszéledt a szélrózsa minden irányába. A románok rendszerint Olasz- vagy Franciaországba disszidáltak a nyelvi rokonság miatt – olykor hajmeresztő körülmények között. *Fux* Pál grafikus, a nagyváradi bábszínház iskolát teremtő tervezője, rendezője, igazgatója családostól Izraelbe emigrált. Én több évi vegzálás és munkanélküliség után visszatelepültem az anyaországba, de *Jakobovits* Miklós még a rendszerváltás után is Nagyváradon maradt. Ezt a konkrét példát azért idéztem fel bevezetésül, mert kiderül belőle: mint a közélet iránt élénken érdeklődő, örmény származású, magyar kultúrájú román állampolgár, a hétköznapi életben mindig gerincesen kiállt a normális állapotokért, de festészetében sikerült visszavonulnia a „tisztá festészet” elíziumi mezejére. Közönségével is meg tudta éreztetni a szí-

nek örömét. Egyetlen kivételre emlékszem csupán a Ceausescu-éra „virágkorából”, amikor a napi politikát – még ha stilizáltan és áttételesen is – engedte behatolni a művészetébe. Metafizikus kompozíciót festett ugyanis egy próbabáburól, amelynek hasán széles nemzeti színű szalag virított. Szavak nélkül is tudta mindenki, hogy a kivitelezés közben kire és mire gondolt... Most a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítóházában „Idő és csend” címmel *Jakobovits* negyven válogatott képét láthatta a látogató. A kiállított képeket az utóbbi évtized terméséből válogatták. A tárlatmegnyitón nem véletlenül jelent meg *Dávid* Ibolya, az MDF elnöke, mert nemcsak régi kedvelője, hanem magángyűjtője is *Jakobovits* Miklós festészetének. Az méltató beszédet *Csapody* Miklós országgyűlési képviselő vállalta magára. A művész német és magyar földön élő erdélyi barátai mellett ott voltak az itteni örmény kisebbség képviselői is, akikkel szintén szoros kapcsolatot ápol.

Jakobovits közéleti szerepvállalása a rendszerváltás óta csak tovább fokozódott, Romániában és Magyarországon egyaránt. Háromszor is megfordult ősei hazájában, Örményországban, így érdeklődési területe európai méretűvé szélesedett. Bukarestben tagja a Romániai Képzőművészek Szövetségének, Kolozsvárott az Erdélyi Magyar Képzőművészek Szövetségének, Budapesten a Magyar Képző- és Iparművészek Társaságának, illetve Chartres városában a Centre International du Vitrail-nek. Mivel a hetven esztendő művész szókimondó őszintesége és határozott jelleme köztiszteletnek örvend, egyre több vezető testületbe választják be. A Barabás Miklós Céh és az RMDSZ Összművészeti Kulturális Bizottságának elnöksége mellett a romániai Művelődési Minisztérium Művészeti Bizottságának és a Romániai Örmények Szövetsége Művészeti Tanácsának egyaránt tagja, a nagyváradi Keresztény Kutatóközpontnak pedig művészeti igazgatója. Magas állami kitüntetései sora is hosszú: a román Kulturális Érdemrendtől a Munkácsy Mihály-díjon át a Magyar Köztársaság Tiszti Keresztjéig. Szívének legalább ilyen kedves a Romániai Örmények Szövetségének díja, valamint a budapesti Országos Örmény Kisebbségi Önkormányzat díja. Felsorolni is nehéz lenne azokat az erdélyi városokat, amelyek közgyűjteményeibe bekerültek munkái. Külföldön a bécsi Mechtarista Örmény Teológia Múzeuma és a Dunaszerdahelyi Magyar Galéria őrzi műveit, de német és francia magánképtárakba is jutott belőlük.

Wagner István